

مالیات در آئینه ادله

(درآمدی تحلیلی بر مبانی فقهی اخذ مالیات)

تهیه و تألیف:

کمال الدین نازنج

www.ketab.ir

سرشناسه	: نارنج، کمال الدین، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	: مالیات در آئینه ادله (درآمدی تحلیلی بر مبانی فقهی اخذ مالیات) /
مشخصات نشر	: کمال الدین نارنج.
مشخصات ظاهری	: همدان: فراگیر هگمتانه، ۱۴۰۱.
شابک	: ۲۵۲ ص.
وضعیت فهرست نویسی	: ۸-۳۴۳-۲۱۹-۶۰۰-۹۸۷:
یادداشت	: فیپا
یادداشت	: ۲۳۸ - ۲۵۲. کتابنامه: ص.
عنوان دیگر	: کتاب حاضر برگرفته از رساله سطح ۴ نویسنده است.
موضوع	: درآمدی تحلیلی بر مبانی فقهی اخذ مالیات.
موضوع	: مالیات اسلامی
موضوع	: Taxation -- Islamic countries :
موضوع	: امور مالی -- جنبه های قرآنی
موضوع	: Finance -- Qur'anic teaching :
موضوع	: امور مالی -- جنبه های مذهبی -- اسلام
موضوع	: Finance -- Religious aspects -- Islam :
رده بندی کنگره	: BP ۳۲۰/۲ :
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۳۳ :
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۹۲۰۲۶۹ :

مالیات در آئینه ادله

درآمدی تحلیلی بر مبانی فقهی اخذ مالیات

نویسنده: کمال الدین نارنج

ناشر: انتشارات فراگیر هگمتانه

چاپ: سینا

شمارگان: ۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۱

شابک: ۸-۳۴۳-۲۱۹-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۱۵,۰۰۰ تومان

مرکز پخش: همدان، خیابان شریعتی، مقابل کبایان، کوچه مهر

تلفن: ۰۸۱-۳۲۵۱۶۱۴۴-۳۲۵۱۶۱۴۴-۳۲۵۲۸۴۶۲-۳۲۵۲۸۴۶۲-۳۲۵۱۷۲۵۲-۰۸۱ دورنگار: ۰۸۱-۳۲۵۱۷۲۵۲

مقدمه نویسنده

ارباب لغت اقتصاد را از ریشه‌ی قصد دانسته و در معنای آن چنین گفته‌اند که:
«القصد استقامه الطریقه» یعنی قصد به معنای استقامت در راه است.^۱ همچنین به معنای اعتدال و میانه روی نیز آمده است. ابن اثیر در النهایه گوید:

«القصد المعتدل الذی لایمیل الی احد طرفی التفریط والافراط»^۲

و در اصل از دو کلمه ی یونانی به معنای خانه و قانون گرفته شده که در فارسی به «تدبیر منزل» ترجمه شده است.^۳

اقتصاد در اصطلاح، به معنای بهره گیری از روش ها و ابزارهایی است که با صرف کم ترین هزینه بیش ترین بازدهی در تولید، توزیع و مصرف رداشته باشد.^۴

مباحث اقتصادی، قلمرو گسترده ای داشته و شامل مباحث نظری، حقوقی، علمی و سیاست گزاریهای اقتصادی است. این مباحث در ابعاد مختلفی طبقه بندی شده است که هر یک در جای خود مورد بررسی قرار گرفته است.^۵
در این میان، موضوع مالیات و نقش آن در روند ساماندهی فعالیت های اقتصادی جایگاه قابل توجهی در مباحث اقتصادی پیدا کرده است و هر روز بر دامنه ی مسائل مربوط به آن افزوده می شود.^۶ مالیات، عمری به بلندای عمر

۱- فراهیدی، خلیل بن احمد «ترتیب کتاب العین» ج ۵ ص ۵۴ ماده قصد.

۲- ابن اثیر مبارک بن محمد «النهایه فی غریب الحدیث والاثار» ج ۴ ص ۶۷.

۳- ایروانی، جواد «اخلاق اقتصادی از دیدگاه قرآن و حدیث» ص ۲۴.

۴- کریمی، محمد مهدی - پورمند محمد «مبانی فقهی اقتصاد اسلامی» ص ۷.

۵- ایروانی، جواد «اخلاق اقتصادی از دیدگاه قرآن و حدیث» ص ۲۴.

۶- لشکری، علیرضا «جهت گیری مالیات های اسلامی» ص ۱۳.

حکومت‌ها و دولت‌ها دارد. همزمان با تکوین اصلی هسته‌ی جامعه بشری و طرح حقوق متقابل مردم و حکومت مسأله مالیات نیز مطرح شد. سعی ما در این کتاب، تحقیق درباره‌ی مبانی فقهی و شرعی اخذ مالیات است. با تأکید بر این نکته که در شرع مقدس اسلام، مردم موظف به پرداخت خمس و زکات نیز هستند.

مباحث مربوط به مالیه‌ی عمومی و بویژه مالیات از جمله مسائلی است که امروزه نظر صاحب نظران رابه خود جلب کرده است؛ ادعای جامعیت اسلام و یاسخگو بودن آن در همه‌ی قرون و اعصار از یک سو و تشکیل حکومت اسلامی در کشور عزیزمان ایران از سوی دیگر موجب شده تا پژوهشگران عرصه‌ی اقتصاد و تکاپوی معرفی منابع مالی مورد نیاز دستگاه حکومت ساعتها وقت خویش را به این اختصاص دهند.

منابع مالی با ویژگی‌هایی نظیر دائمی و مستمر بودن و نیز مشروع بودن محل بدست آوردن آن و نحوه‌ی جمع‌آوری آن.

از آنجا که مالیات دهی و مالیات ستانی سابقه‌ای دیرینه در تاریخ بشریت دارد می‌توان ادعا کرد که پرداختن به مباحث مربوط به آن توسط اندیشمندان و فرهیختگان جوامع مختلف نیز گذشته‌ای طولانی دارد اما از آن روی که موضوع این کتاب، بیان مبانی فقهی مالیات در شرع مقدس اسلام است فقط به ذکر پیشینه‌ی آن در اسلام بسنده می‌کنیم. برخی از مهمترین کتابهایی که از آغاز تاکنون در این زمینه به رشته تحریر درآمده عبارتند از:

۱- کتاب الخراج تألیف ابو یوسف در قرن دوم هجری.

۲- الخراج و صناعة الکتاب تألیف ابن جعفر بغدادی در قرن سوم هجری.

۳- رسم و آئین پادشاهان در وصول مالیات تألیف خواجه نصیرالدین طوسی در قرن هفتم هجری .

۴- قاطعه اللجاج فی تحقیق حل الخراج تألیف علی بن الحسین معروف به محقق ثانی در قرن دهم هجری.

۵- رسالتان فی الخراج تألیف مقدس اردبیلی در قرن دهم هجری.

۶- بیست و پنج سده ی مالیات تألیف عنایت الله شاپوریان در قرن چهاردهم هجری.

۷- مالیات های اسلامی تألیف علی تهرانی در قرن چهاردهم هجری.

۸- مقدمه ای بر نظام مالیاتی و بودجه تألیف مدرسی در سال ۱۳۶۳ هجری شمسی.

۹- منابع مالی دولت اسلامی تألیف اسدالله بیات در سال ۱۳۶۵ هجری شمسی.

۱۰- مالیات در نظام اسلامی تألیف سید رضا نقوی دامغانی در سال ۱۳۶۹ هجری شمسی.

۱۱- خراج و نظام های مالی دولت اسلامی تألیف ضیاءالدین الریس ترجمه فتحعلی اکبری در سال ۱۳۷۳ هجری شمسی.

۱۲- نظام مالی اسلام تألیف احمد علی یوسفی در سال ۱۳۷۹ هجری شمسی.

۱۳- نظام مالیاتی اسلام تألیف علیرضا لشکری در سال ۱۳۸۰ هجری شمسی.

۱۴- نظامهای اقتصادی صدر اسلام تألیف غلامرضا جمشید نژاد در سال ۱۳۸۵ هجری شمسی.

۱۵- مالیات های تکلیفی تألیف ابوالفضل طیبی و محسن برزوزاده در سال ۱۳۸۶ هجری شمسی.

۱۶- مقدمه ای بر نظام های اقتصادی تألیف سید علی اکبر رزمی در سال ۱۳۸۷ هجری شمسی.

۱۷- مجموعه مقالات جایگاه مالیات های اسلامی و متعارف و ارتباط متقابل آنها تألیف جمعی از اندیشمندان در سال ۱۳۸۸ هجری شمسی.

۱۸- مقدمه ای بر مالیه عمومی در اسلام تألیف مجید رضائی دوانی در سال ۱۳۸۹ هجری شمسی.

این نکته نیز قابل توجه است که موضوع این کتاب در اکثر این کتب هدف فرعی نگارش آنها بوده و غرض اصلی از نگارش چیز دیگری بوده است؛ هر چند در معدودی اندک از این تألیفات مستقیماً به موضوع مبانی فقهی اخذ مالیات نیز پرداخته شده است. لکن آنچه سبب شد تا به تدوین کتاب مستقلی در اطراف این موضوع پردازیم سه امر بود:

۱: تحقیقاتی که به طور مستقیم در اطراف این موضوع انجام شده حیات اولیه خود را پشت سر می گذارند و به همین خاطر گرفتار یک نوع پراکندگی بوده و از انسجام خوبی برخوردار نیستند.

۲: بعضی از تألیفات گذشته از لحاظ هماهنگی و چینش منطقی مطالب گرفتار نوعی اعوجاج بوده که می بایست اصلاح شود.